

Omvärld AcadeMedia Vux februari 2026

Det saknas inte resurser inom vuxenutbildningssystemet. Yrkeshögskolans expansion ser ut att fortsätta 2026–2028. Anslagen till regionalt yrkesvux har visserligen sjunkit sedan toppåret 2022 men 2026 års anslag är ändå 2,4 gånger större än för tio år sedan och förväntas öka igen 2027.¹ Inom arbetsmarknadsinsatser har anslagen legat stabilt runt 6 miljarder kr per år sedan 2023 och ser ut att göra så även för 2026 och 2027.²

Utmaningen har snarare varit (yrkeshögskolan undantagen) att se till att pengarna kommer till användning. Debatten om utbildning och arbetslöshet handlar alltmer om *incitament* och mindre om ökade resurser. Att förmå arbetslösa att gå den utbildning de anvisats till, att förmå kommunerna att använda de statsbidrag för yrkesvux man har sökt och beviljats, att förmå Arbetsförmedlingen att upphandla utbildning och anvisa deltagare dit i stället för att varje år skicka tillbaka oanvända miljarder till statskassan. Arbetet med att öka incitamenten har pågått ett tag, men är särskilt tydligt nu. Tre exempel:

”Att ställa krav är att bry sig”, sa arbetsmarknadsminister Johan Britz som en kommentar till de ökade kraven på att delta i utbildning för att få försörjningsstöd ([pressträff 18 februari](#)).

Det s.k. aktivitetskravet är ett annat exempel på hur regeringen jobbar för att ändra incitamenten hos arbetssökande (och andra), med målet att få ned arbetslösheten.

I den nya ”komvuxutredningen”³ ska utredaren analysera varför arbetslösa som anvisats utbildning i komvux i så liten utsträckning påbörjar och genomför utbildningen. Utredningen ska redovisas 2027 men regeringen anser sig redan nu veta att ett av skälen är att det inte ”kostar” individen tillräckligt mycket att utebli från utbildning man anvisats till.

Mer om detta och annat kan du läsa längre ner i rapporten. All text är vår egen, där annat inte framgår. De röda länkarna leder till källan. Har du frågor eller synpunkter kring innehållet i denna rapport, tveka inte att kontakta ola.johansson@academedia.se

¹ Budgetproposition 2026

² Till dessa insatser räknas bland annat arbetsmarknadsutbildningar.

³ *Tydligare ansvar och högre kvalitet i komvux* (Dir. 2025:103), se januari månads omvärldsrapport

Politik och reformer

Skolverket ska senarelägga införandet av digitala prov

Regeringen ändrar Skolverkets uppdrag att utveckla digitaliserade nationella prov. Myndigheten ska nu ta fram en genomförandeplan, inklusive en tidsplan, för att införa digitaliserade och centralt rättade nationella slutprov ”vid den tidpunkt som krävs för att möjliggöra det planerade införandet av ett nytt betygssystem”.

Skolverket ska redovisa uppdraget senast den 8 maj 2026.

Det nya betygssystemet är ännu inte beslutat av riksdagen. Det föreslås gälla från och med 2031-01-01 för komvux (för övriga skolformer 2030-01-01). En proposition väntas nu i mars.

[Ändring av Skolverkets uppdrag att digitalisera de nationella proven \(regeringen\)](#)

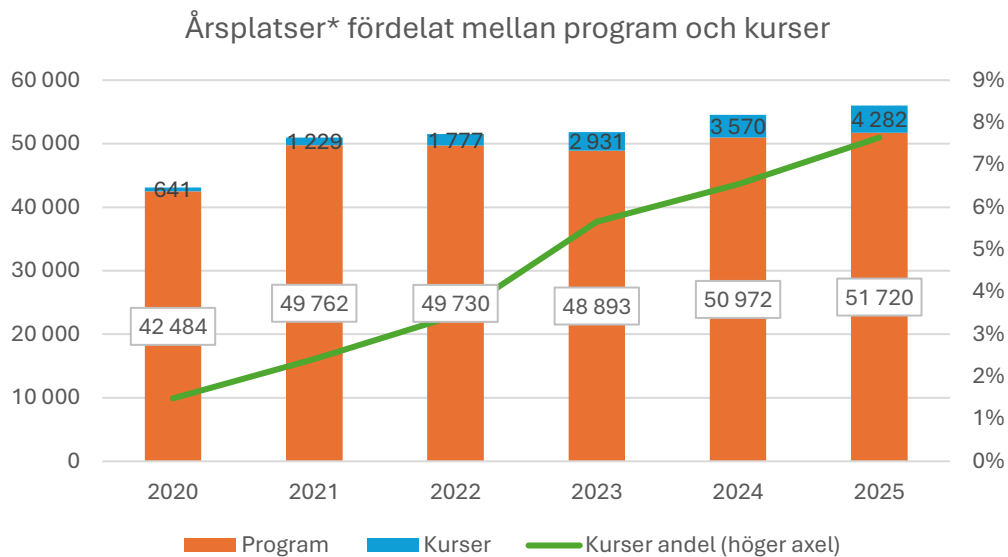
[Ett likvärdigt betygssystem \(lagrådsremiss\)](#)

För ökad omställning – ny utbildningsform föreslås ersätta YH-kurser

YH-kurser ska ersättas av *Fortbildande yrkeskurser*, enligt förslag från Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH). Den kanske största förändringen är att den nya kursformen ska kunna ligga på både gymnasial och eftergymnasial nivå. En annan förflyttning är att MYH kommer att prioritera kurser som svarar mot behovet av specifika *kompetenser* och *arbetsuppgifter* snarare än hela yrkesroller. MYH beskriver problembilden så här:

I rapporten konstateras att arbetsmarknaden snabbt förändras till följd av strukturella förändringar som digitalisering, automatisering, global konkurrens och ett längre arbetsliv, vilket leder till ett växande behov av kontinuerlig kompetensutveckling. Samtidigt är dagens utbildningssystem i hög grad utformat för längre utbildningar och i mindre utsträckning för den typ av kortare fortbildningsinsatser som yrkesverksamma i omställning efterfrågar. Flera utbildningsformer – såsom komvux, yrkesvux, yrkeshögskolan och universitet/högskolor – erbjuder visserligen kurser, men dessa når inte alltid yrkesverksammas behov av flexibilitet, tillgänglighet och arbetslivsrelevans.

Kurser inom YH har växt stadigt som andel sedan införandet 2020 och utgjorde förra året 7,6 % av det totala antalet utbetalda årsplatser (se diagram nästa sida). Över 25 000 personer påbörjade en YH-kurs under 2025.

* En årsplats motsvarar en studerande som bedriver studier på heltid under ett läsår, normalt 200 YH-poäng.

Slutrapporten är skriven utifrån ett regeringsuppdrag som MYH fick i regleringsbrevet för 2025. Nu är det upp till regeringen att ta frågan vidare.

[Nytt format för kurser ska ge fler möjlighet till fortbildning \(MYH\)](#)

Ökat tryck att delta i utbildning

Arbetssökande som anvisats till arbetsmarknadspolitiska program (utbildning eller andra insatser) men inte anmäler sig till dessa ges idag en varning av Arbetsförmedlingen. Om individen inte hörsammar varningen hålls ersättning för en dag inne (se tabell nästa sida). Nu skärper regeringen sanktionerna genom att hoppa över varningen och direkt dra in ersättningen i hela fem dagar. De väntade effekterna beskriver man så här:

”Ändringarna väntas stärka deltagarnas drivkrafter att ta del av utbildningar och insatser som Arbetsförmedlingen bedömer vara arbetsmarknadspolitiskt motiverade, vilket på sikt bedöms kunna bidra till ökad sysselsättning.”

För inflödet till vuxenutbildning finns en annan intressant förändring:

”Regeringen förtydligar också reglerna som rör utbildning. Det innebär att samma sanktionsregler ska gälla även för utbildning som deltagaren anvisats och själv har anmält sig till samt påbörjat, till exempel sfi.”

Tillfälle	Nuvarande regelverk	1 juni 2026
1	Varning	Avstängd 5 dagar
2	Avstängd 1 dag	Avstängd 10 dagar
3	Avstängd 5 dagar	Avstängd 45 dagar (osv vid varje tillfälle därefter)
4	Avstängd 10 dagar	
5	Avstängd 45 dagar (osv vid varje tillfälle därefter)	

Ändringarna träder i kraft 1 juni 2026.

[Skärpta sanktioner för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program](#)

Skärpta krav för sfi

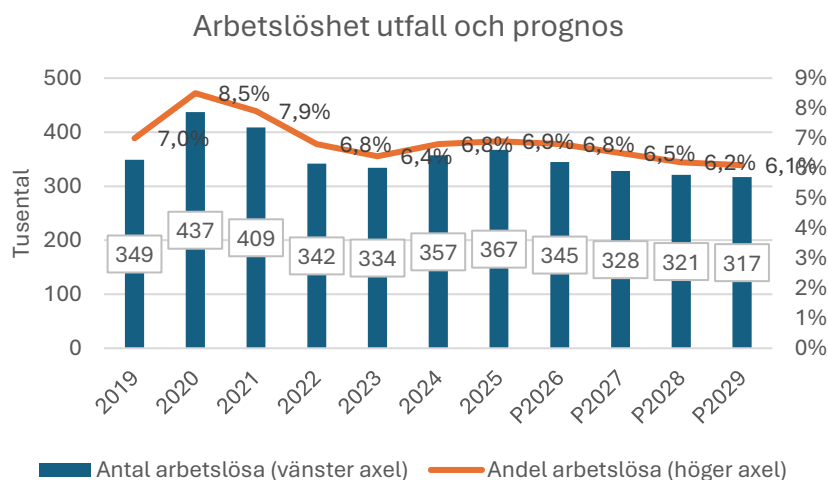
Den 1 januari 2026 började nya regler gälla för komvux i sfi som syftar till att skärpa kraven i utbildningen. Bland annat har elevens rätt till sfi tidsbegränsats till tre år, med vissa möjligheter till förlängning. SKR har sammanfattat reformens innehåll och konsekvenser.

[Reformen: Skärpta krav i komvux i sfi](#)

Demografi

Arbetsförmedlings utgiftsprognos februari

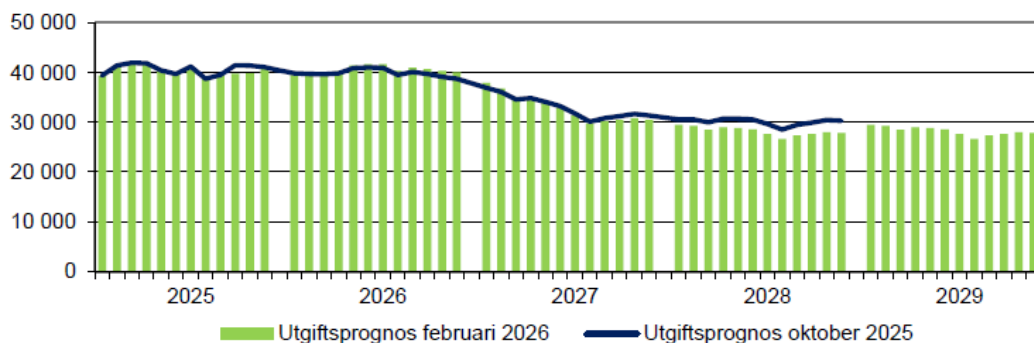
I årets första prognos (av fyra) uppdaterar Arbetsförmedlingen arbetslöshetsciffrorna och spår nu en utveckling för 2026–2029 enligt:

Arbetsförmedlingen skriver i prognosen upp antalet deltagare i matchningstjänster år 2026 med 600 personer jämfört med prognosen från oktober 2025. Under 2027 spås antalet deltagare sjunka från 39 000 till ca 30 000. Prognosen bygger på antaganden om arbetslöshetens utveckling (diagrammet ovan) och Arbetsförmedlingens uppdrag och prioriteringar.

Deltagare månadsvis i matchningstjänster 2025 – 2029

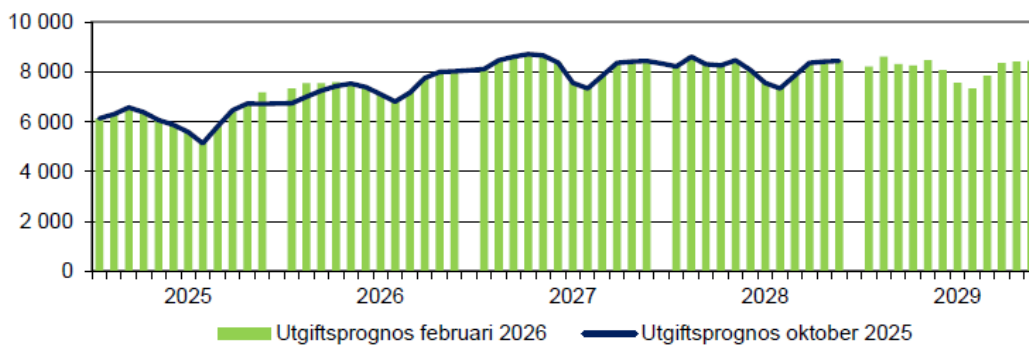
Jämförelse mellan Arbetsförmedlingens utgiftsprognoser i oktober 2025 och februari 2026

För arbetsmarknadsutbildningar spår myndigheten en utveckling enligt diagrammet nedan.

Totalt antal i arbetsmarknadsutbildning 2025 – 2029

Jämförelse mellan Arbetsförmedlingens utgiftsprognoser i oktober 2025 och februari 2026

Den väntade uppgången under 2026 motiveras med att:

”Arbetsförmedlingen har vidtagit åtgärder för att fler ska kunna ta del av arbetsmarknadsutbildning. Bedömningen är att åtgärderna kommer att leda till att fler tar del av insatsen. Ambitionsnivån för ökningen begränsas dock av det ekonomiska utrymmet kommande år.”

Att på detta sätt förtäckt äska medel i en utgiftsrapport är inte ovanligt. Man bör ändå ha med sig att Arbetsförmedlingen hittills inte lyckats använda de anslag man får arbetsmarknadspolitiska program och insatser.

[Prognos för utbetalningar 2026 \(Arbetsförmedlingen\)](#)

Nyanserad rapport om integrationen

Pendeln i debatten om migrationen tycks ha hittat sitt högsta läge och kanske ser vi en försiktig vändning åt andra hållet. Regeringens migrationspolitik har under mandatperioden bedrivits utan större motstånd från det ledande oppositionspartiet. Rent krasst kan man säga att Tidöpartierna bara genomför den politik man gick till val på. Men när denna nu visat sig leda till (oavsedda?) direkt märkliga beslut om enskilda utvisningar kommer kritik från både vänster och höger.

Det är svårt att hitta utsagor om migration och integration som inte vilar på ideologisk grund. En välkommen röst är *Kunskapsverket* som i februari publicerade rapporten "Hur går integrationen". Det räcker bra att läsa den avslutande sammanfattningen (sid. 37–40) men det är en lättillgänglig rapport som bland annat visar att:

- Andelen av Sveriges befolkning som är utrikes född har ökat från 12 procent år 2005 till 21 procent år 2023.
- Den absolut största ökningen står gruppen flyktingar för. Många av flyktingländerna skiljer sig från Sverige på ett betydande sätt när det gäller inkomstnivåer, utbildning och demokratiska institutioner.
- Flyktingar stannar i högre grad kvar i Sverige än till exempel arbetskraftsinvandrare.
- Andelen utrikes födda som är egenförsörjande är högre än för 20 år sedan (67 procent år 2023). Ett stort antal står dock utanför ekonomiskt, språkligt och utbildningsmässigt.

Rapporten avslutas med frågan:

”Med en ändrad sammansättning av arbetskraften – fungerar tidigare modeller? [...] Bör utbildning vara huvudvägen in på arbetsmarknaden eller behövs fler alternativ? Vilka skulle det i så fall vara?”

[Hur går integrationen? \(Kunskapsverket\)](#)

Konkurrenser

Ny granskning av leverantören inom Rusta och matcha

Arbetsförmedlingen startat nu den andra resultatöversynen inom den upphandlade matchningstjänsten Rusta och matcha. Avtal som varit aktiva i minst 22 månader, har låga betyg och inte når upp till resultatkraven vid två på varandra följande mättillfällen riskerar att hävas.

Den första resultatöversynen 2025 ledde till att 94 leverantörsavtal avslutades. Granskningen pågår till mitten av april och i början av maj planerar Arbetsförmedlingen att de eventuella underpresterande avtalen hävs.

[Ny granskning av avtalen inom Rusta och matcha \(Arbetsförmedlingen\)](#)

Upphandling

Schablonhöjning för yrkeshögskolan

MYH höjer nu ersättningen för YH-utbildning med ca 2 procent. Den senaste höjningen gjordes 2024, då också med 2 procent. Höjningen gäller för utbildningar som startar 1 juli 2026 och omfattar:

- YH-program
- YH flex
- Nationell yrkesutbildning (NY)

Dock inte YH-kurser.

Under perioden 2024–2026 beräknas den allmänna prisökningen (KPI) till cirka 5,4 %. För oss som utbildningsanordnare har de faktiska kostnaderna för framför allt löner och lokaler stigit mer än så, vilket skapar ett växande glapp mot schablonersättningen.

[Schablonhöjning gällande statsbidrag](#)

Komvux och högskolan delar flera problem

Det förekommer att våra kommunkunder endast betalar externa komvux-leverantörer om eleven tar betyg. I vissa kommuner gäller till och med en lägre ersättning för betyget F än för godkända betyg. Tanken är förmodligen att leverantören ska höja kvaliteten på sin leverans, för att kunna få betalt för sitt arbete. Men man kan också tänka sig att leverantören i stället/också anpassar bedömningen av *elevens* insats, för att få betalt för sitt arbete. Det är i alla fall något man hör i debatten om glädjebetyg inom komvux.

Inom komvux tillhör en betygsbaserad ersättningsmodell ändå undantaget. Inom högskolan är det den modell som gäller helt. Vad detta har lett/hotar att leda till behandlar två forskare i nedan länkade artikel. Även om udden främst är riktad mot yrkesutbildning inom högskolan, är det lätt att se paralleller till kommunal vuxenutbildning (inte bara betalningsmodellen). Det är till exempel inte svårt att se likheter mellan Universitetskanslersämbetets och Skolinspektionens starka fokus på administrativ uppfyllelse.

[Högskolan är till stor del ett luftslott](#)

Färre överprövningar av upphandlingar

5 procent av de 17 575 offentliga upphandlingar som annonserades i Sverige år 2024 överprövades. År 2023 var motsvarande siffra 6,2 procent.

För upphandlingar med CPV-kod 804 ”Vuxen- och annan utbildning” är minskningen än mer dramatisk, från 15 till 2,4 procent mellan åren 2023 och 2024. Här är underlaget (antalet upphandlingar) dock så litet att man får tolka resultatet försiktigt. Det är ändå i linje med vår egen erfarenhet; det har varit ovanligt få överprövningar i de upphandlingar vi deltagit i 2024.⁴

[Färre upphandlingar överprövas \(Upphandlingsmyndigheten\)](#)

⁴ Detsamma får sägas gälla för 2025, vi får se om Upphandlingsmyndigheten ger oss rätt här när statistik för 2025 publiceras.

AI

Är du trött på att läsa AI-sammanfattningar som skickas till dig av kollegor och vänner? Nu när man helt utan ansträngning kan sammanfatta stora textmängder, dra slutsatser och mana till handling passar många på att frikostigt dela med sig av "sina" sammanfattningar (ibland med den förment utelämnade uppgiften att det inte är avsändaren själv som åstadkommit den). Kommer vi inte att bli allt färre, vi som orkar läsa dem, hur bra de än är? Kanske har du själv frestats att ta kollegans eller vännens sammanfattning, sätta AI på att i sin tur sammanfatta den och formulera ett svar? Hur undviker man att en stor mängd användbar information på detta sätt pingongas digitalt, utan att någon på riktigt har läst och förstått den?

Den frågan behandlas inte av Sveriges nya AI-strategi som presenterades 20 februari.

Ny AI-strategi för Sverige

I strategin adresseras vuxenutbildning särskilt i avsnitten om kompetensförsörjning, livslångt lärande och digital inkludering:

- Livslångt lärande som princip. Strategin slår fast att AI behöver vara närvarande i undervisningen och att Sverige ska sträva efter livslångt lärande.
- Arbetsmarknad/omställning och utbildningsinsatser. AI beskrivs omforma yrken och kompetensbehov, med behov av riktade omställnings- och utbildningsinsatser samt att arbetsgivare behöver stärka AI-kompetensen hos medarbetare.
- Yrkehögskolan lyfts som modell. Strategin pekar ut yrkehögskolan som ett gott exempel på utbildning utformad tillsammans med arbetsgivare för att snabbt möta kompetensbehov.
- Lärarkompetens "oavsett utbildningsform". Lärare behöver kompetensutveckling och stöd om digitalisering/AI oavsett utbildningsform.

[Sveriges första heltäckande AI-strategi \(regeringen\)](#)